

OPĆINSKI KAZNENI SUD U ZAGREBU

Ilica-Selska, Ilica 207

Poslovni broj: K-41/2021-90

Privatna tužiteljica: Dubravka Vrgoč

Optuženica: Snježana Banović

Kaznena djela: uvreda iz čl. 147. st. 1. i 2. KZ/11; kleveta iz čl. 149. st. 1. i 2. KZ/11

ŽUPANIJSKOM SUDU

putem Općinskog kaznenog suda u Zagrebu

ŽALBA

protiv presude Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, poslovni broj K-41/2021-90 od 15. svibnja 2026., kojom je optužena Snježana Banović oslobođena optužbe

I. ŽALBENI PRIJEDLOG

Privatna tužiteljica podnosi žalbu zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja te pogrešne primjene kaznenog zakona, i predlaže da drugostupanjski sud pobijanu presudu ukinе i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje pred drugim sucem pojedincem, a podredno da presudu preinači u skladu sa zakonom, uz drugačiju odluku o troškovima postupka.

Ova žalba osobito ističe da pobijana presuda ne predstavlja uravnoteženu primjenu prava na slobodu izražavanja, nego gotovo potpunu abdikaciju kaznenopravne zaštite časti i ugleda pred politički i publicistički atraktivnim narativom optuženice. Sud je članak čitao kao opću raspravu o pandemijskom upravljanju HNK-om, premda su inkriminirani navodi išli mnogo dalje: privatnoj tužiteljici pripisali su svjesno izlaganje zaposlenika bolesti, zataškavanje zaraze, bezakonje, autoritarni hedonizam, pozicioniranje iznad zakona i moralnu odgovornost za smrt Ante Topića.

II. SAŽETAK POBIJANE PRESUDE I NJEZINA TEMELJNA POGREŠKA

Presudom je optuženica oslobođena po članku 453. točki 3. ZKP/08. Sud polazi od toga da članak jest objavljen na portalu Forum.tm i u francuskom prijevodu, da je postao dostupan većem broju osoba, te da je sadržavao niz tvrdnji koje privatna tužiteljica smatra uvredljivima i klevetničkim. Unatoč tome, sud zaključuje da uvreda nije dokazana jer navodno nije postojala namjera vrijeđanja, a kleveta nije dokazana jer su inkriminirane tvrdnje navodno imale dostatnu činjeničnu osnovu u iskazima zaposlenika, medijskim tekstovima i dokumentaciji.

Temeljna pogreška presude jest u tome što sud ne razlikuje: 1) legitimnu kritiku rada javne ustanove; 2) oštru, ali dopuštenu vrijednosnu ocjenu; 3) činjenične tvrdnje koje adresata prikazuju kao osobu koja svjesno krši zakon, zataškava zarazu, prisiljava ljude na zdravstveno rizična ponašanja i posredno dovodi do smrti zaposlenika. Prva dva oblika izražavanja uživaju pojačanu zaštitu. Treći oblik zahtijeva dokaz istinitosti, savjesnu provjeru i razmjernost izraza. Upravo taj treći oblik sud nije ozbiljno ispitao.

III. BITNA POVREDA ODREĐABA KAZNENOG POSTUPKA – PRESUDA NEMA RAZLOGE O ODLUČNIM ČINJENICAMA I SADRŽI PROTURJEČNE RAZLOGE

1. Presuda nema jasne razloge o tome zašto ekstremno personalizirane formulacije nisu uvredljive

U odnosu na žalbeni osnov bitne povrede postupka, žaliteljica ističe da je pobijana odluka suda prvoga stupnja opterećena takvim nedostacima zbog kojih se ne može ispitati jer ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, razlozi koje sadrži su nejasni i znatno proturječni (čl. 468 st. 1 toč. 11 ZKP/08). Sud prvoga stupnja u obrazloženju presude, deducirajući o svojim zaključcima o tome da žaliteljica nije počinila terećeno joj djelo, sud prvoga stupnja propušta dati dostatne i relevantne razloge svojim zaključcima, a umnogome te razloge - uopće ne iznosi.

Sud prihvaća da se privatna tužiteljica u članku spominje kroz kontekst “Kaligule”, “Bandića i Trumpa”, “diktatora”, “bezakonja”, “autoritarna hedonizma” i “pozicioniranja iznad zakona”, ali zaključuje da nije dokazano da su te izjave bile usmjerene na povredu časti i ugleda. Takav zaključak ostaje deklaratoran. Sud ne objašnjava zašto bi usporedba s ludim Kaligulom, diktatorima, Trumpom i Bandićem, u tekstu koji govori o smrti zaposlenika, bila samo profesionalna kritika, a ne osobna diskreditacija. Ne objašnjava ni zašto izraz “patološka ambicija” nije napad na osobnost, karakter i moralni integritet privatne tužiteljice.

Presuda time zamjenjuje pravnu analizu psihologizacijom motiva optuženice. Činjenica da optuženica tvrdi kako “nije imala namjeru uvrijediti” ne može biti odlučna.

Namjera se ne utvrđuje samo prema naknadnoj samoobrani optuženice, nego prema sadržaju, tonu, kontekstu, izboru riječi, publicitetu i predvidivim posljedicama objave. O tome presuda ne daje dostatne razloge.

2. Presuda proturječno tretira iste navode najprije kao činjenične tvrdnje, a zatim kao vrijednosne sudove

Sud za formulaciju da je “patološka ambicija intendantice” zarazila zaposlenika i da je ona “mimo mjera Stožera odbila zaštititi svoje djelatnike” tvrdi da to nisu negativni vrijednosni sudovi, nego eventualno činjenični navodi koji pripadaju analizi klevete. Potom u nastavku presude iste i srodne izraze tretira kao vrijednosne sudove pokrivene slobodom izražavanja. Ta unutarnja kontradikcija nije formalna sitnica. Ona pogađa samu jezgru presude: ako je riječ o činjeničnoj tvrdnji, sud mora utvrditi njezinu istinitost i svijest optuženice o neistinitosti; ako je riječ o vrijednosnom sudu, sud mora utvrditi je li postojala dostatna činjenična osnova i je li izraz bio razmjeran. Presuda izbjegava oba testa tako što se kreće između dvije kvalifikacije prema potrebi oslobađajućeg zaključka.

3. Presuda ne individualizira inkriminirane tvrdnje

Privatna tužba nije teretila optuženicu zbog jedne opće kritike rada HNK-a, nego zbog niza jasno navedenih citata. Sud je bio dužan za svaku odlučnu tvrdnju odgovoriti: je li riječ o činjenici ili vrijednosnom sudu, što je njezina činjenična osnova, na temelju kojih dokaza je istinita ili barem opravdano vjerovana, te kakav je odnos te tvrdnje prema časti i ugledu privatne tužiteljice. Umjesto toga, presuda ih grupira u jedinstveni narativ o “javnom interesu”. Time se gubi pravni predmet optužbe.

IV. POGREŠNO I NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

Činjenično stanje na temelju kojeg je sud izrekao oslobađajuću presudu okrivljenici utvrđeno je pogrešno. Pogrešni su i zaključci koje je sud izveo iz raspoloživih mu i nepotpuno utvrđenih činjenica i dokaza. Dobar dio ovih žalbenih razloga inkorporirani su u niže izneseno obrazloženje apsolutnobitnih povreda procesa iz čl. 468 st. 1 toč. 11 ZKP (izostanak razloga o odlučnim činjenicama), no ovdje se obrazlaže suština činjeničnih nedostataka, nedostataka u dedukciji suda na temelju manjkavo utvrđenih činjeničnih premisa te propusti suda u utvrđivanju relevantnih činjenica.

Prvenstveno kritizirati valja razloge zbog kojih sud uskraćuje povjerenje iskazu privatne tužiteljice, ispuštajući iz vida da njen iskaz nije tek puko i paušalno inzistiranje na odgovornosti, nego iz puno razloga vrlo životan iskaz za čije odbacivanje valja upotrijebiti znatno ozbiljnije argumente od onih koje iznosi sud prvog stupnja. Stav je žaliteljice da je takvo postupanje suda, osim što dovodi do bitnih činjeničnih nedostataka, ujedno i pokazni primjer povrede dužnosti suda da utvrdi cijelu istinu, pri čemu sud nije vezan

nikakvim formalnim dokaznim pravilima, a niti prijedlozima stranaka, a radi se, štoviše, o pitanjima od izravnog utjecaja na krivnju i odgovornost.

1. Sud nekritički prihvaća obranu optuženice

Prvostupanjski sud u cijelosti prihvaća obranu optuženice kao “vjerodostojnu, životnu i logičnu”, premda se ta obrana u ključnom dijelu sastoji od naknadnog opravdanja teksta i pozivanja na informacije dobivene od osoba koje su bile u otvorenom konfliktu s upravom HNK-a. Sud nije ozbiljno ispitao jesu li ti izvori bili dovoljni za tvrdnje krajnjeg intenziteta: da je privatna tužiteljica svjesno izlagala zaposlenike posljedicama svojih odluka, zataškavala zarazu, širila neistine, bila “iznad zakona” i da je njezina karijera doživjela “tragičan epilog” smrću Ante Topića.

Optuženica je javno nastupala kao kazališna stručnjakinja i kolumnistica, dakle kao osoba kojoj publika pripisuje stručni autoritet. Upravo zato njezina dužnost provjere nije manja, nego veća. Presuda, međutim, snižava standard provjere do razine: čula je od nekoliko zaposlenika, čitala je druge portale, imala je vrijednosni stav. To nije standard odgovornog novinarskog ili publicističkog rada kada se konkretnoj osobi pripisuje moralno i pravno teško kompromitirajuće postupanje.

2. Sud pogrešno zaključuje da postojanje nezadovoljstva zaposlenika dokazuje istinitost klevetničkih tvrdnji

Čak i kada bi bilo točno da su pojedini zaposlenici bili nezadovoljni epidemiološkim mjerama, iz toga ne proizlazi istinitost tvrdnji da je privatna tužiteljica “zataškavala zarazu”, “skrivala podatke od zaposlenika i javnosti”, “prisilila umjetnike da pljuju jedni drugima u lice” ili “širila neistine”. Nezadovoljstvo, panika, kuloarske informacije i sindikalni sukob mogu biti tema javne rasprave, ali ne dokazuju osobnu kaznenopravno i moralno kompromitirajuću tvrdnju prema jednoj osobi.

Sud povjerenje vrlo nekritički daje svjedocima poput Joze Kraljevića i Maria Bokuna, iako su isti ranije javno istupali protiv privatne tužiteljice i imali očit interes za njenu diskreditaciju (prijave za “puštanje azbesta” u prostorima kazališta, kupovanje otrovne boje za scenografiju, opasnost da se sruši zgrada HNK nakon potresa i time izazove smrt” - dakle već i prije su postojale indicije da se tužiteljicu optuži za ugrožavanje života iako su sve te optužbe bile posve neutemeljene.

Također, iskaz svjedokinje Željke Godeč sud smatra objektivnim i relevantnim, iako prema vlastitim navodima nije niti sudjelovala u radu HNK niti bila prisutna u predmetnim okolnostima. Sud nadalje urednicu portala Teatar.hr (koji više ne postoji) smatra nepristranim izvorom, iako je sadržaj portala temeljen na neprovjerenim izjavama anonimnih ili zainteresiranih osoba. Tome suprotno, iskaz svjedoka Ivice Buljana nije jasno vrednovan niti obrazložen u presudi, niti je sud dao odgovarajuću težinu inspekcijskim nalazima i izvješćima nadležnih tijela, koji potvrđuju da nije bilo kršenja epidemioloških mjera, ali niti (najvažnije od svega) meritorne odluke i postupanja

Državnog odvjetništva kojima su odbačajem i obustavom pravomoćno okončani kazneni postupci protiv tužiteljice, iza kojih su, vrlo maliciozno i nekažnjeno, stajali isti ljudi koje je sud ovdje uzeo kao relevantne i vjerodostojne svjedoke.

Podsjećam, okrivljenica u članku eksplicitno tvrdi da bi Ante Topić bio živ da nije bio u kazalištu, premda se u slučaju COVID-a nije nikada moglo znanstveno dokazati gdje se netko zarazio i kada, a presuda ovo prihvaća kao činjenicu potkrijepljenu svjedočenjem Kraljevića, Bokuna, Lebarić i Šir, redom pristranih i medicijском smislu nekompetentnih svjedoka .

Nadalje, tvrdnje o nepostupanju prema epidemiološkim mjerama, neistinite činjenice koje jasno pobija priložena dokumentacija Državnog inspektorata, sud neutemeljeno i nezakonito uvrštava u kompleks slobode izražavanja, literarnih interpretacija u domeni javnog interesa kao, a zanemaruje službenu dokumentaciju HNK i nadležnih tijela što je i u logičkom i zakonskom smislu neprihvatljivo.

Naposlijetku, sud promašeno obrazlaže da su navodi S. Banović istiniti ili dopušteni vrijednosni sudovi, unatoč postojanju službenih dokaza koji ih pobijaju i usprkos zakonskoj distinkciji uvrede i klevete, pri čemu je samo uvreda vrijednosni sud, a kleveta činjenična tvrdnja. Dovedi u vezu (ne)postupanje privatne tužiteljice sa smrću Ante Topića predstavlja upravo ovo potonje, a da se radi o lako provjerljivoj neistini vidljivo je iz činjenice da je kaznena prijava podnesena od strane sindikata uključujući i pojedine svjedoke obrane – odbačena i podnositelj nije niti preuzeo progon. Štoviše, nitko od svjedok, kao i sama okrivljenica, nisu smatrali potrebnim spomenuti da su obje kaznene prijave protiv tužiteljice završile odbačajem/obustavom.

Također, sud nije uzeo u obzir da tužiteljica kao intendantica nije imala ovlasti samostalno zatvoriti kazalište, već je djelovala u okviru i slijedila odluke osnivače (Vlada RH i Grad Zagreb) koji niti su donijeli odluku da se zatvori kazalište ni da se prestane s izvedbenim umjetnostima, a za što okrivljenica u članku izravno tereti tužiteljicu da je radila na svoju ruku.

3. Sud ne razlikuje institucionalnu odgovornost od osobne klevetničke imputacije

Privatna tužiteljica bila je intendantica javne ustanove. Ona jest bila izložena široj kritici. Ali izloženost kritici ne znači da se smije prikazati kao osoba koja svjesno krši zakone i zataškava zarazu. Kazneno pravo štiti i javne osobe od neistinitih činjeničnih imputacija. Presuda tu granicu briše. Institucionalna odgovornost intendantice za rad HNK-a pogrešno je pretvorena u dopuštenje da se njezino ime veže uz smrt zaposlenika i uz tvrdnje o bezakonju, diktaturi i zataškavanju bez stroge provjere.

4. Sud zanemaruje javni i međunarodni doseg objave

Članak nije bio izgovoren u prolaznom polemičkom kontekstu, nego objavljen na internetskom portalu i potom u francuskom prijevodu. Sud to konstatira, ali ne izvodi

pravnu posljedicu. Što je doseg objave veći, to je veća i obveza provjere, preciznosti i razmjernosti. Posebno je otegotna okolnost da je članak bio preveden i plasiran međunarodnoj publici, čime je šteta za profesionalni ugled privatne tužiteljice multiplicirana izvan hrvatskog kulturnog prostora.

V. POGREŠNA PRIMJENA PRAVA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA

Sud se u obrazloženju poziva na standarde Europskog suda za ljudska prava, ali ih primjenjuje jednostrano. Sloboda izražavanja štiti i izraze koji vrijeđaju, šokiraju i uznemiruju, ali ne štiti svjesno ili krajnje neodgovorno iznošenje činjeničnih tvrdnji koje ozbiljno pogađaju ugled pojedinca. U ovom predmetu sud je “javni interes” tretirao kao gotovo apsolutni imunitet.

Pravilna primjena testa zahtijevala je odgovore na šest pitanja: je li rasprava bila od javnog interesa; koliko je privatna tužiteljica javna osoba; kakav je bio sadržaj i ton napada; kakva je bila metoda prikupljanja informacija; koje su bile posljedice objave; i bi li kaznena sankcija bila razmjerna. Sud navodi taj test, ali ga ne provodi. Posebno izostaje analiza metode prikupljanja informacija i posljedica objave. Sud ne ispituje je li optuženica prije objave zatražila očitovanje privatne tužiteljice, HNK-a, Ministarstva, epidemioloških službi ili relevantnih koordinatora. Ne ispituje ni zašto je optuženica odabrala upravo najteže moguće osobne formulacije, premda je mogla kritizirati instituciju bez pripisivanja moralne patologije i bez povezivanja privatne tužiteljice s diktatorima i smrću zaposlenika.

Granice dopuštene kritike javne osobe jesu šire, ali nisu neograničene. Javna osoba ne mora trpjeti da joj se, bez pouzdane činjenične podloge i bez proporcionalnog jezika, pripisuje prikrivanje bolesti, svjesno ugrožavanje života zaposlenika i bezakonje. To je upravo ona razina napada na ugled koja ulazi u područje zaštite članka 35. Ustava i članka 8. Konvencije.

VI. POGREŠNA PRIMJENA MATERIJALNOG KAZNENOG PRAVA – UVREDA

Kazneno djelo uvrede ne traži da počinitelj u tekstu eksplicitno izjavi: “želim uvrijediti”. Dovoljno je da svjesno iznosi izraz koji objektivno vrijeđa čast i ugled i da to želi učiniti u komunikaciji prema drugima. Izrazi “patološka ambicija”, “sumanute odluke na kojima bi pozavidio ljudi Kaligula”, “diktatori ostavku nikada ne nude”, “autoritarni hedonizam”, “bezakonje”, “pozicioniranje iznad zakona” nisu neutralni politički pojmovi. To su izrazi moralne patologizacije i osobne difamacije.

Sud je pogrešno zaključio da se ti izrazi mogu apsorbirati u javni interes rasprave o pandemiji. Javna rasprava o mjerama mogla se voditi bez dehumanizirajućeg, patologizirajućeg i diktatorskog vokabulara. Upravo je izbor takvog vokabulara dokaz uvredljive namjere. Nema pravne logike u zaključku da tekst koji privatnu tužiteljicu prikazuje kao patološki ambicioznu, autoritarnu, bezakonitu, diktatorsku i moralno povezanu s tragičnom smrću nije usmjeren na povredu časti i ugleda.

VII. POGREŠNA PRIMJENA MATERIJALNOG KAZNENOG PRAVA – KLEVETA

Kazneno djelo klevete čini tko pred drugim za nekoga iznese ili pronese neistinitu činjeničnu tvrdnju, znajući da je neistinita.

U ovoj se zakonskoj definiciji nalazi i jasan opis sadržaja namjere počinitelja bez koje se ovo kazneno djelo počiniti i ne može. Taj dolus specialis nužno mora obuhvatiti znanje, dakle izvjesnost, da je autor klevetničke izjave svjestan da se radi o neistinitim činjeničnim tvrdnjama.

U obrazlaganju subjektivnog elementa sud niti daje pojašnjenja zašto smatra da okrivljenica nije postupala s namjerom ovakvog sadržaja, polemizirajući o „interesu javnosti“ i privatnoj tužiteljici kao javnoj osobi, premda je više nego jasno iz provedenog postupka da okrivljenica nije uložila niti najmanji napor u provjeru istinitosti informacija koje iznosi i prenosi. S druge strane, jednako je jasno da je okrivljenica imala vrlo opipljiv osobni interes da, skrivajući se iza uloge autora jednog kritičkog teksta, naudi privatnoj tužiteljici i profesionalno i osobno, a da je takav interes imala vidljivo je i iz činjenice da odmah po projeni intendantice HNK, kod nove uprave okrivljenica dobiva profesionalni angažman kakav ranije nije imala.

Klevetničke tvrdnje u ovom predmetu nisu bile opće ocjene o “lošem upravljanju”, nego konkretne imputacije: da je Uprava prešutjela zarazu, da je zahtijevala od zaposlenika da javno tvrde kako se nisu zarazili u HNK-u, da je privatna tužiteljica zataškavala zarazu skrivajući podatke od zaposlenika i javnosti, da je širila neistine o oboljelima i izoliranim, da je po njezinoj direktivi forsiran rad protivno zdravstvenim i zakonskim okvirima, te da je njezina “patološka ambicija” u stvarnosti zarazila zaposlenika.

Za takve tvrdnje nije dovoljno utvrditi da su postojali zaraženi, da su mjere bile predmet kritike ili da su neki zaposlenici bili nezadovoljni komunikacijom. Trebalo je utvrditi da su upravo ti navodi istiniti: da je privatna tužiteljica znala određene podatke, da ih je svjesno skrivala, da je naredila ili odobrila javno prikrivanje, da je širila neistine, i da je postojala relevantna veza između njezinih odluka i zaraze o kojoj članak govori. Presuda

takva utvrđenja nema. Ona zaključak o istinitosti gradi na dojmovima, posrednim saznanjima, sindikalnim iskazima i medijskim tekstovima.

Posebno je neprihvatljivo što sud iz postojanja materijalne dokumentacije o epidemiološkim odlukama i mailovima o bolovanjima izvodi zaključak da nije dokazano iznošenje neistinitih činjeničnih navoda. Dokumentacija može pokazivati administrativnu konfuziju, kašnjenje ili nespretno postupanje, ali ne dokazuje klevetničke formulacije o svjesnom zataškavanju, skrivanju podataka i bezakonju. Sud je preskočio najvažniju distinkciju: dokaz problema u organizaciji rada nije dokaz osobne nečasnosti privatne tužiteljice.

VIII. POSEBNO O ISKAZU PRIVATNE TUŽITELJICE I O SELEKTIVNOJ OCJENI DOKAZA

Sud iskaz privatne tužiteljice prihvaća samo u dijelu koji odgovara općoj slici da su mjere formalno postojale, a odbacuje ga u dijelu u kojem ona osporava najteže osobne optužbe. Pritom sud njezin iskaz proglašava nevjerodostojnim pozivajući se na iskaze osoba koje su, prema samom sadržaju presude, bile dio šireg konflikta s upravom HNK-a. Takva dokazna ocjena je jednostrana. Sud je morao jednako strogo ispitati motive, poziciju, interese i moguću pristranost svih svjedoka, a ne samo privatne tužiteljice i svjedoka koji su bili u upravljačkoj strukturi.

Presuda dodatno koristi problematičnu pretpostavku da su svjedoci koji su bili ravnatelji ili voditelji “u sprezi” s privatnom tužiteljicom i da su zato iskazivali povoljno za nju. Takva ocjena nije dokazna analiza nego unaprijed postavljena diskvalifikacija. Ako sud smije pretpostaviti pristranost svjedoka povezanih s upravom, morao je istom mjerom analizirati pristranost svjedoka koji su bili u sindikalnom i javnom sukobu s upravom. To nije učinjeno.

IX. ODLUKA O TROŠKOVIMA

Budući da je oslobađajuća presuda nezakonita i nepravilna, nezakonita je i odluka kojom se privatnoj tužiteljici nalaže snošenje troškova postupka. Ukidanjem ili preinačenjem presude nužno treba ukinuti i odluku o troškovima te o njima odlučiti nakon zakonitog okončanja postupka.

X. ZAKLJUČAK

Pobijana presuda šalje opasnu poruku da se javni interes može koristiti kao zaklon za osobnu difamaciju. Privatna tužiteljica nije tužila optuženicu zato što je kritizirala HNK, pandemijske mjere ili upravljanje javnom ustanovom. Tužila ju je zato što je u javnom i međunarodno dostupnom tekstu prikazana kao osoba patološke ambicije, diktatorskog profila, sklona bezakonju i zataškavanju, moralno povezana s bolešću i smrću zaposlenika. Takve tvrdnje zahtijevaju strogu dokaznu podlogu i preciznu pravnu analizu. Presuda nije pružila ni jedno ni drugo.

Zato se predlaže da drugostupanjski sud žalbu usvoji, pobijanu presudu ukine i predmet vrati na ponovno suđenje pred drugim sucem pojedincem, uz uputu da se u ponovljenom postupku pojedinačno analiziraju sve inkriminirane izjave, razgraniče činjenice od vrijednosnih sudova, ispita stvarna metoda provjere informacija, utvrdi postojanje izravne namjere te pravilno odvagne sloboda izražavanja i pravo privatne tužiteljice na čast, ugled i dostojanstvo.

U Zagrebu, 29. lipnja 2026.

Privatna tužiteljica /
opunomoćenik:
